

Slovenská asociácia učiteľov slovenčiny

Sídlo: Gymnázium na Hubeného ulici 23, 834 08 Bratislava

web: <http://saus.yw.sk>; email: janpapuga@gmail.com

Vážení kolegovia, isto ste si všimli, že v štátnom vzdelávacom programe pre ISCED 2 i 3 došlo k určitým modifikáciám. Zrušilo sa prerozdeľovanie učiva podľa dvojročníkov (hovorili sme o tom aj na poslednom odbornom seminári SAUS) a posilnil sa dôraz na voľnosť školy. Do popredia sa dostal obsah a kompetencie, ktoré treba naplniť. Treba teda dodržiavať obsahový aj výkonový štandard (minimálna a optimálna úroveň výkonu žiaka, kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu). Spôsob, ktorým sa naplnenie týchto požiadaviek dosiahne, zostáva na učiteľoch. Môžete si tak v predmetovej komisii usporiadať učivo podľa vlastného uváženia. Týka sa to aj rozmiestnenia kontrolných písomných prác, ktorých dvojročníkové rozloženie je rovnako zrušené. Princíp usporiadania učiva vo výkonovom štandarde je jednou z možností osnovovania učiva v školskom vzdelávacom programe.

Obraciate sa na mňa aj s otázkou chronologického usporiadania učiva v literatúre. Niektorí ste totiž mali problémy s druhovo-žánrovým usporiadaním literárneho obsahu. Po konzultáciách s kompetentným pracovníkmi z ŠPÚ som zistil, že chronologické usporiadanie učiva je jednou z voliteľných možností prístupu k literatúre. Nie však v zmysle prehnanej historizácie. Jedným z variantov je aj prepojenie chronológie so žánrovo-druhovým členením učiva, čo poznáme aj z vyučovania pred reformy (osobne ho uprednostňujem; takýmto spôsobom sú zostavené aj nové učebnice literatúry autorov Polakovičová - Caltíková - Lábaj - Štarková). Treba však vziať do úvahy, že chronologickému usporiadaniu učiva treba prispôbiť aj prácu s učebnicami, keďže tie platné (Lapitka - Gregorová) sú osnovované inak (na prácu s vlastnými textmi sme však zvyknutí). Štátny vzdelávací program nezakladá dôvod namietaj proti takémuto osnovovaniu učiva. Je v súlade aj so zákonom 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní, ktorý ponecháva kompetenciu určovať štandardy štátu a kompetenciu určovať princípy osnovania škole a spôsoby ich dosiahnutia učiteľovi, resp. škole.

Po mailovej konzultácii s pani Gregorovou z ŠPÚ chcem pripomenúť, že pomer dotácie medzi jazykovou a literárnou zložkou je takisto iba odporúčaný, teda zostáva na vašej predmetovej komisii, ako si hodinové dotácie zložiek SJL v rámci daného ročníka v školskom vzdelávacom programe upravíte. Pani Gregorová upozornila na to, že na stredných školách dochádza k navýšeniu jazykového učiva a k prechodu učiva zo základnej školy, preto sa odporúča na stredných školách posilniť jazyk.

V neposlednom rade som konzultoval s kompetentnými, menovite s pani Péteryovou, ústnu maturitnú skúšku. Upozornila ma na fakt, že máme skúšať to, čo sme si dali do školského vzdelávacieho programu, a tak, ako sme učili. Odporúča, aby literárna časť zadania rešpektovala žánrové vyučovanie literatúry (ak tak škola učila), a aby neboli úlohy iba z dejín literatúry. Ďalej upozorňuje na to, že veľa učebných celkov z teórie literatúry patrí aj do učebného obsahu jazykovej zložky predmetu (napr. prízvuk, zvukomaľba, druhy otázok, metafora, metonymia). Zadanie má pozostávať z jazykovej a literárnej otázky/úlohy. Keď sa v zadani nachádza text/úryvok, je nutné uviesť pokynové sloveso (napr. Pracujte s ukážkou č. 2.). Ukážky nemajú byť dlhé, ale môže ich byť viac, odporúčajú sa však najviac tri.

Problémom zostáva hodnotenie ústnej maturitnej skúšky, keďže aj po novelizácii č. 209/2011 vyhlášky o ukončovaní štúdia na stredných školách zostal súčasťou hodnotenia ústnej odpovede v SJL vážený priemer. V situácii, keď je pomer medzi literatúrou a jazykom v rukách učiteľov (teda môže byť aj rovnocenný), je tento zostávajúci vzorec nevhodný a je nutné nahradiť ho klasickým priemerom. Keďže sa tak nestalo, na rôznych školeniach bolo odporúčané neriadiť sa týmto vzorcom, ale riadiť sa v hodnotení pomerom, ktorý si daná škola stanovila. Budem sa snažiť po porade s členmi Rady SAUS o pripomienkovanie tohto nedostatku ministerstvu školstva.

Na základe vyššie uvedených zistení si dovoľujem povedať niekoľko východísk, ktoré mi ako učiteľovi na gymnáziu pomohli. Škola má v kompetencii ústnu formu maturitnej skúšky, ktorá má vychádzať zo školského vzdelávacieho programu. Školský vzdelávací program je možné zostaviť aj chronologicky, teda ak vám vyhovuje takáto možnosť, môžete si ju zachovať, resp. sa k nej vrátiť. Pomer medzi literatúrou a jazykom si môžete takisto prispôbiť, osobne však preferujem posilnenie jazyka, keďže často spájam jeho vyučovanie s literatúrou, preto mi redukcia literatúry neprekáža (navýšenie dotácie pre SJL by som však prijal, ale v súčasnom stave je to skôr utópia). Maturitné zadania majú v podstate klasickú formu, ale je nutné inovovať podľa ŠVP ich obsah v literárnej i jazykovej zložke.

Z rôznych diskusií a konzultácií som sa dozvedel, že si niektorí kolegovia nevedia poradiť s podobou ústnej časti maturitnej skúšky, požadujú akýsi návod. Obávam sa však, že takýmto prístupom sa môže znova obmedziť sloboda učiteľa, ktorá sa nám v súčasnosti otvára. Verím, že týmto vyhlásením a hlavne svojimi zisteniami usmerním tých, čo si predchádzajúce informácie prečítajú. Upozorňujem vás aj na možnosť vyjadrovať sa k obsahu vzdelávania prostredníctvom diskusnej skupiny na facebooku „štátny vzdelávací program“, ktorú spravujú pracovníci Štátneho pedagogického ústavu.

Verím, že privítate postupné presadzovanie voľnosti školy, využijete ju a nebudete ju považovať za prekážku vo vyučovaní. V prípade akýchkoľvek pripomienok, návrhov a nápadov sa neváhajte obrátiť na Slovenskú asociáciu učiteľov slovenčiny.

PhDr. Ján Papuga, v. r.
Predseda Rady SAUS